

steriets opfattelse, at den digitale kopiering på undervisningsområdet løber ud af kontrol til gene for såvel brugere som rettighedshavere.

I overensstemmelse hermed foreslås det, at ordene »ved fotokopiering eller lignende« i lovens § 13, stk. 1, 1. led, udgår af lovtæksten. Bestemmelsen vil herefter give adgang til enhver form for eksemplarfremsstilling til brug i undervisningsvirksomhed uanset den anvendte teknik.

De organisatoriske forudsætninger for en udvidelse af aftalelicensen må efter Kulturministeriets opfattelse skønnes at være til stede. Ministeriet går ud fra, at Copy-Dan's kopisektor, som har opnået ret til at varetage rettighedshavernes interesser, når det gælder fotokopiering, efter forhandlinger rettighedshaverne imellem vil kunne udvide sit administrationsområde til også at omfatte digital kopiering. Ligesom det har været tilfældet på fotokopieringsområdet, finder ministeriet det vigtigt, at der også på det digitale område i fremtidige kollektivaftaler gennemføres den fornødne koordinering af de forskellige rettighedshaverinteresser.

Kulturministeriet har overvejet, om inddragelsen af det digitale område under aftalelicensen bør tilsi-ge, at der gennemføres særlige begrænsninger med hensyn til karakteren af det materiale, som det bør være muligt at kunne kopiere på grundlag af aftalelicensordningen, fx således at aftalelicensen ikke skulle omfatte kopiering af materiale, der er gjort tilgængeligt for brugerne i digital form via en online forbindelse eller en cd-rom erhvervet i almindelig handel.

Ministeriet må nære betænkelighed ved, at der i lovs form gennemføres sådanne begrænsninger. Ophavsretslovens aftalelicensbestemmelser bør på undervisningsområdet principielt være neutrale med hensyn til den anvendte fremstillingsteknik og gælde, uanset om et kopieringsforlæg foreligger i analog eller i digital form.

Skulle der fra en rettighedshavers synsvinkel vise sig at være behov for at udelukke bestemte materialer fra aftalelicensområdet, vil sådanne begrænsninger efter ministeriets opfattelse bedst og mest smidigt kunne gennemføres i de mellem parterne trufne kollektivaftaler, som udløser lovens aftalelicensvirkning. Eventuelle begrænsninger, som måtte blive aftalt, vil efter loven også gælde i forhold til ikke-organiserede rettighedshavere, herunder udenlandske rettighedshavere.

På et enkelt område gør der sig særlige forhold gældende. Det drejer sig om edb-programmer, som efter forslaget til nr. 2 foreslås undtaget fra aftalelicensen. Der henvises herom til bemærkningerne til nr. 2.

Aftalelicensordningen efter lovens § 13 må respek-

tere dispositionsbegrænsende aftaler, som en rettighedshaver har truffet med en bruger i forbindelse med, at denne har fået tilgang til et værk fx via en online forbindelse eller ved erhvervelse af en cd-rom i almindelig handel. Dette følger af, at bestemmelserne i ophavsretslovens kap. 2 om indskrænkninger i ophavsretten i almindelighed er fravigelige ved konkrete udnyttelsesaftaler parterne imellem.

Det forudsættes, at der foreligger en egentlig aftale. En ensidig mærkning eller klausulering i forbindelse med en værksgegnivelse, hvorved en rettighedshaver forsøger at begrænse en brugers dispositionsret efter en kollektivaftale, er ikke tilstrækkelig til at sætte en kollektivaftale og lovens aftalelicensvirkning ud af kraft. Dette gælder, uanset om der er tale om omsætning af fysiske eksemplarer eller værksgegnivelse via en online forbindelse.

En ensidig klausulering vil dog i situationer, hvor der ikke måtte foreligge nogen aftalelicensudløsende kollektivaftale om anvendelse til undervisningsmæssige formål, efter omstændighederne kunne føre til, at det ikke kan antages, at en rettighedshaver har givet et stiltiende samtykke til en undervisningsmæssig videreudnyttelse af beskyttede værker, der i øvrigt uden tekniske restriktioner er stillet til rådighed for almenheden online, fx via Internettet.

Mulighederne for kopiering inden for undervisningsområdet vil i sådanne tilfælde være reguleret af de almindelige bestemmelser i den gældende lovs § 12, stk. 2, nr. 4, om kopiering til privat brug og § 36, stk. 2, om brugskopiering m.v.

Efter disse bestemmelser er det i almindelighed ikke tilladt i digital form at fremstille eksemplarer til privat og institutionsmæssigt brug, når eksemplarfremsstillingen sker på grundlag af en gegnivelse af værket i digitaliseret form. Det er dog efter § 36, stk. 2, tilladt, at der - uden at der foretages ændringer - kan fremstilles sådanne eksemplarer af tilgængeliggjorte værker i digital form, der styres af et edb-program, som er nødvendige for, at værket kan udnyttes efter dets formål, herunder også en mulighed for at kunne fremstille sikkerhedskopier.

Giver en abonnementsaftale eller lignende en bruger ret til i en vis udstrækning at stille materiale til rådighed for en tredjemand, kan der tænkes at opstå en kollision mellem abonnementsaftalen og den dispositionsadgang, som tredjemand måtte have erhvervet i kraft af en kollektivaftale med rettighedshaverne. Problemer af denne art vil imidlertid efter ministeriets opfattelse bedst kunne løses ved en af rettighedshaverne koordineret udformning af fremtidige aftaler på det digitale område.

Anvendelsesområdet for den foreslåede udvidede aftalelicensordning svarer til anvendelsesområdet for